

Quicksan Soortenbescherming
& Voortoets Gebiedsbescherming

Boersberg 2 Doorwerth

In het kader van een
bestemmingsplanwijziging

Uitvoering	Ruimte voor Advies - R. Harleman Deventerstraat 179, 8171 NS Vaassen
Opdr.gvr.	Staatsbosbeheer
Locatie	Boersberg 2 te Doorwerth
Datum	31 oktober 2017
Status	V2

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Beschrijving locatie en ingreep	
1.3	Opzet onderzoek	
2	Resultaten soortenbescherming	5
2.1	Flora	
2.2	Broedvogels	
2.3	Vleermuizen	
2.4	Grondgebonden zoogdieren	
2.5	Amfibieën en reptielen	
2.6	Overige soortgroepen	
3	Effecten soortenbescherming	10
3.1	Flora	
3.2	Broedvogels	
3.3	Vleermuizen	
3.4	Grondgebonden zoogdieren	
3.5	Amfibieën	
3.6	Overige soortgroepen	
4	Conclusies soortbescherming	12
5	Voortoets gebiedsbescherming	14
5.1	Inleiding	
5.2	Effecten op habitattypen	
5.3	Effecten op habitatsoorten	
6	Conclusies gebiedsbescherming	19
7	Wettelijk kader	21

INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van een quickscan soortbescherming en voortoets gebiedsbescherming op de locatie Boersberg 2 te Doorwerth. Het onderzoek is uitgevoerd door bureau Ruimte voor Advies en is gewenst in het kader van een bestemmingsplanwijziging, voorgenomen sloop en vervolgens nieuwbouw. Bij een dergelijke voornemen dient de initiatiefnemer een flora- en faunaonderzoek te laten uitvoeren. Het onderzoek heeft als doel om de (mogelijke) effecten van een dergelijke ingreep/bestemmingsplanwijziging op beschermde soorten en gebieden in te schatten. Voorheen was dit opgenomen in de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, maar op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De ingreep is aan de nieuwe wetgeving getoetst.

1.2 Beschrijving locatie en ingreep

De onderzoekslocatie betreft een voormalig agrarisch bedrijf aan de Boersberg 2 in het buitengebied van Doorwerth, gemeente Renkum op de zuidelijke Veluwe. De inrichting bestaat uit agrarische grond met boerderij, opstallen en bijbehorend erf. De locatie verkeert in vervallen staat. Alleen het voorhuis is tijdelijk bewoond. De huidige inrichting vervalt en in de plaats komt een fauna-opvang en dierenambulance van Dierenzorg Nederrijn. De gebouwen en erfinrichting worden vernieuwd, maar de omringende bomensingels blijven in stand. De huidige situatie en de voorgenomen ontwikkeling zijn te zien op afbeelding 1.1 en 1.2.

Het terrein ligt in een gebied dat karakteristiek is voor de Veluwezoom; een glooiend landschap met een afwisseling van bosterreinen en landbouwpercelen. Het is een fraaie omgeving met op korte afstand -op de stuwwal- landgoed Duno en -in de uiterwaarden- Kasteel Doorwerth. Het plangebied behoort tot een agrarisch enclave met percelen grasland omzoomd door bos.

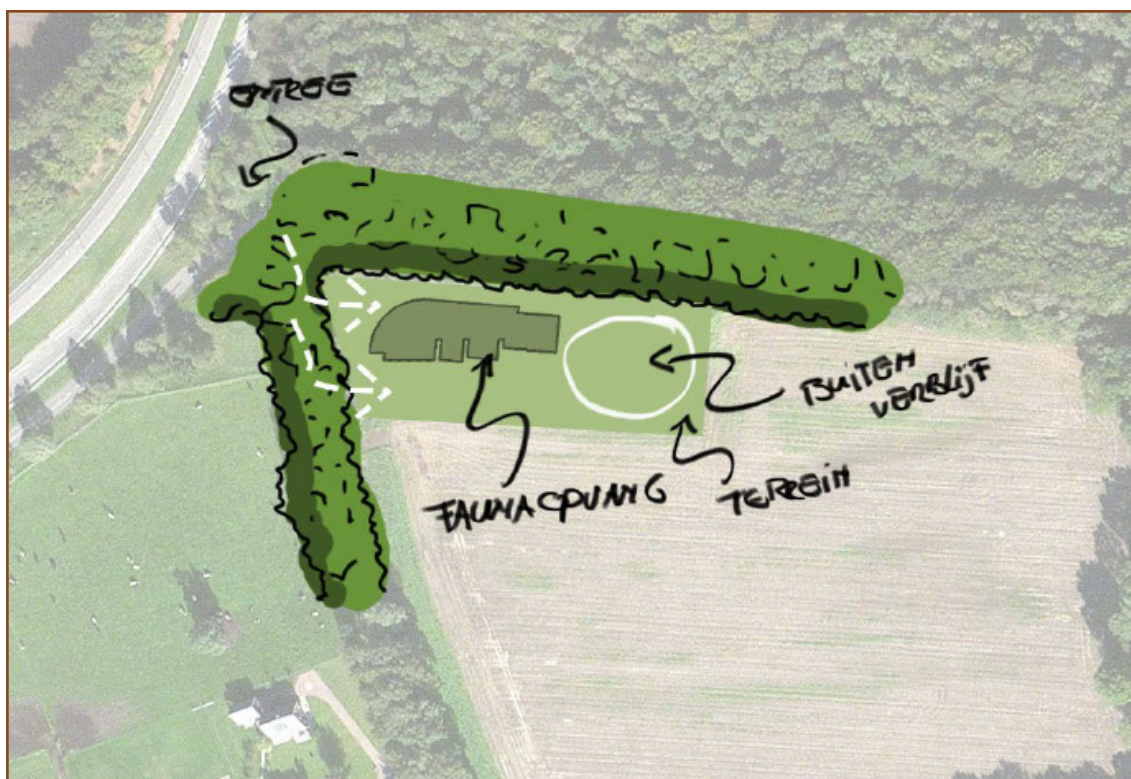
1.3 Opzet onderzoek

Het ecologisch onderzoek bestaat uit een beknopte literatuurverkenning (verspreidingsatlassen, websites etc.), een veldbezoek, een analyse van de effecten en rapportage met bevindingen en advies. De locatie is op donderdagmiddag 12 oktober 2017 bezocht door R. Harleman, natuur- en landschapsdeskundige van bureau Ruimte voor Advies. Tijdens het veldbezoek was het onbewolkt, droog en geringe windkracht, bij een temperatuur van 16-18 °C.

Tijdens dit onderzoek is het terrein verkend op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarbij is vooral gelet op sporen die op vaste, jaarrond beschermde nesten, verblijfplaatsen of groeilocaties duiden van beschermde soorten waarvan het voorkomen in het gebied bekend is (verspreidingsatlassen, websites, eigen kennis). De te slopen bouwwerken zijn zorgvuldig onderzocht op diersporen; het terrein van de nieuwbouw en toekomstige verhardingen op planten en diersporen. Tevens is de extra aantasting of verstoring die mogelijk kan voortkomen uit de bouwactiviteiten (opslag/bouwverkeer/geluidsoverlast) meegenomen tijdens de beoordeling. Er is gebruik gemaakt van een verrekijker, determinatiemateriaal, zaklamp en fotocamera.

Afb. 1.1: Globale ligging onderzoeksgebied (rood kader). Bron ondergrond: Aerodata International Surveys 2017/DigitalGlobe.

Afb. 1.2: Schets van de toekomstige situatie. Bestaande bebouwing verdwijnt en de gehele kavel wordt heringericht. Bron: Bureau ORGA architect / Dierenzorg Nederland.

2.1 Vaatplanten

Het terreinbezoek wijst uit dat de vegetatie op het terrein niet zozeer soortenarm is, maar ook niet bijzonder. Het zijn merendeels algemene grassen en kruiden in een kenmerkend samenstelling van voormalige erven in het buitengebied. Betredingsplanten als Grote weegbree, Gewoon varkensgras en schijfkamille, wisselen zich af met soorten van ruderales gemeenschappen als Bijvoet, Boerenwormkruid, Kweek, Duizendblad en Sint-Janskruid. Door gebrek aan onderhoud krijgen meer planten een kans dan gebruikelijk, maar rondom enkele gebouwen leidde dit tot overwoekering van één soort, namelijk braam. Inspectie van de gebouwen wijst uit dat de muren vrij zijn van bijzondere (muur)planten. Ook de bijgebouwen leverden geen vondsten op. Rondom de te slopen bebouwingen werden geen noemenswaardige plantensoorten aangetroffen, maar mogelijk dat het voormalige aardappelveld meer bijzonderheden herbergt. Diverse zeldzame beschermde soorten behoren tot de mogelijkheden, zoals Glad biggenkruid. Door de vergaande staat van de vegetatie in dit klimatologisch sterk afwijkende jaar bleek dit op het moment van de quick scan moeilijk vast te stellen. Om met zekerheid beschermde planten uit te sluiten, dient het terrein in het zomerhalfjaar nogmaals onderzocht te worden op beschermde plantensoorten.

2.2 Broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaats

De locatie is onderzocht op (mogelijke) aanwezigheid van vogels met vaste, jaarrond beschermde rust- of nestplaatsen die in de omgeving voorkomen. De Huismus komt in het landelijk gebied van de gemeente Renkum nog algemeen voor. Op voorhand voldoet de locatie op één na aan de voorwaarden die Huismus stellen aan hun leefomgeving. De ontbrekende voorwaarde is permanente bewoning en daarom niet verwonderlijk dat op de onderzoekslocatie géén Huismus werd waargenomen. In de boerderij en bijgebouwen waren geen nest(restanten) van Huismus zichtbaar; ook geen verblijfssporen zoals uitwerpselen. Ook het erf liet geen activiteiten zien van Huismus. De afwezigheid van Huismus zal te wijten zijn aan het ontbreken van voer, de geringe activiteiten op het erf en mogelijk predatie door Bruine rat, waarvan uitwerpselen in alle gebouwen zijn aangetroffen. Alle dakruimtes, spanten en andere voor Huismus geschikte verblijfplaatsen zijn toegankelijk voor dit knaagdier. Er blijft dan voor Huismus geen beschermde locatie over. Navraag bij de bewoner (sinds afgelopen zomer woonachtig in het voorhuis van de boerderij) bevestigde de afwezigheid van Huismus. Vervolgonderzoek achten we niet noodzakelijk; de aanwezigheid van Huismus sluiten we uit.

De locatie is op voorhand geschikt als vaste rustplaats voor uilensoorten. De Kerkuil komt inderdaad (zeer) veelvuldig voor op het terrein. In de kapschuur troffen we een uilenkast en diverse verblijfplaatsen die wijzen op veelvuldig en intensief gebruik door meerdere dieren. De grond was bezaaid met prooiresten en tientallen braakballen; op twee plaatsen de wand bepleisterd met uitwerpselen. Ook op de deel in de boerderij en in werkschuur werden verblijfplaatsen aangetroffen. De Kerkuil gebruikt de locatie in de werkschuur het minst van de drie gebouwen. Navraag bij de bewoner bevestigde dit. De kerkuil komt door twee ruitloze ramen de boerderij binnen om op de deel en zolder te verblijven. Om de overlast enigszins te verminderen had hij de begane grond inmiddels afgesloten van de bovenverdieping. Het gaat om een paartje met meerdere succesvolle broedsels. De lokale uilenwerkgroep bezoekt de locatie jaarlijks om de uilen te ringen en het

broedsucces te monitoren. De Steenuil ontbreekt op de locatie. Het erf is weliswaar geschikt maar de combinatie Kerkuil - Steenuil is doorgaans geen gelukkige, mogelijk speelt dit hier mee.

De te slopen gebouwen voldoet ook niet aan de eisen die Gierzwaluw stellen aan hun verblijfplaats. Van roeken of roofvogels in de omringende bomensingel was geen sprake. De aanwezigheid van deze soorten kunnen we uitsluiten.

Overige broedvogels

In en rondom de schuren en bijgebouwen, en zelfs in de boerderij, zijn diverse broedlocaties voor algemene broedvogels aanwezig. Van Merel werden een aantal nesten aangetroffen. Koolmees, Roodborst en Winterkoning werden gesignaleerd. Andere kenmerkende soorten van dergelijke terreinen zoals Zanglijster, Spreeuw, Witte kwikstaart zijn aan te verwachten. Van Boerenzwaluw waren sporen aanwezig op de deel en in één van de paardenstallen.

2.3 Vleermuizen

Alle te slopen gebouwen op het terrein zijn beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen. Ruimtes achter betimmeringen, in holtes en scheuren tussen stenen en onder pannendaken zijn in potentie geschikt wanneer deze donker en tochtvrij zijn en bovendien toegankelijk via een (vaak kleine) opening. De te slopen boerderij, kap- en werkschuur op het terrein voldoet hieraan. Met name de werkschuur met stenen muur, dakbeschot en houten aftimmering is erg geschikt. De kapschuur is minder geschikt vanwege de enkellaags bouwwijze, maar de locatie kan van belang zijn voor Grootoorvleermuis. De woning is door de vele toegangen in het dak en de aftimmeringen langs dakramen geschikt voor gebouwbewonende soorten als Gewone dwergvleermuis of Laatzvlieger. Gezien bovenstaande is nader onderzoek naar vleermuizen nodig. Onderzoek in de vorm van vier gerichte veldbezoeken in de periode mei - september conform het Vleermuisprotocol 2017 kan afdoende uitsluitsel geven over het gebruik.

Er worden geen bomen verwijderd zodat de voorgenomen ingreep geen effect heeft voor boombewonende soorten. De bomen kunnen in gebruik zijn door Ruige dwergvleermuis of Rosse vleermuis, waarvan de Ruige dwergvleermuis de gebouwen in het najaar als baltslocatie kan gebruiken. Ook is het mogelijk dat de bomen onderdeel zijn van een vliegroute. Gezien de hoeveelheid bossingels en houtopstanden in het landschap zal het in dat geval geen essentiële vliegroute betreffen, alternatieven zijn immers voorhanden. Wel kunnen aantallen vleermuizen op het erf of op het terrein foerageren. Het belang als jachtgebied zal wel beperkt zijn, want het gaat om een relatief beperkt oppervlak. Zekerheid omtrent dit aspect kan pas tijdens het vervolgonderzoek worden verkregen.

2.4 Grondgebonden zoogdieren

Onder "grondgebonden zoogdieren" worden hier bedoeld alle zoogdieren met uitzondering van vleermuizen. Dit zijn knaagdieren, insectenetters, marters en eekhoorn. Er zijn geen sporen van Steenmarters aangetroffen in de bebouwingen. De bewoner heeft in de boerderij geen overlast ervaren. De schuren zijn in ieder geval vrij van sporen. De omvangrijke populatie Kerkuil met jongen duidt ook op het ontbreken van Steenmarter.

Voor overige beschermde zoogdieren waarvan waarnemingen uit de omgeving bekend zijn (Ree, Boomarter, Das) is het meer de omgeving dan het plangebied zelf dat waardevol is. De omringende bosgebieden, het heuvelachtige terrein en de afwisseling met weilanden zorgen voor een geschikt biotoop voor deze dieren. Mogelijk dat het erf foeragerende of passerende dieren

Afb. 2.1: Beeld van de deels vervallen boerderij met volop toegangen voor dieren via de ramen en deuren en scheefliggende dakpannen.

Afb. 2.2: De werkplaats, geschikt voor vleermuizen en verblijfplaats Kerkuil.

Afb. 2.3: Detail van de werkplaats met houten betimmering met mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen.

Afb. 2.4: Verblijfplaats van Kerkuil, sporen van uitwerpselen en braakballen op de balken en de houten zoldervloer.

Afb. 2.5: Detail van de werkplaats met mogelijke toegangen voor vleermuis tot de binnenruimte en het dakbeschoot.

Afb. 2.6: Beeld van de kapschuur met verblijfplaats van Kerkuil en mogelijk vleermuizen. Het terrein rondom de kapschuur is niet meer in beheer en deels verruigd met braamopslag.

Afb. 2.7: Detail van de kapschuur met nestkast en sporen van Kerkuil.

Afb. 2.8: Detail van de boerderij, zijgevel.

Afb. 2.9: Detail van de boerderij, achtergevel.

Afb. 2.10: Begroeiing van het voormalige aardappel-veld.

aantrekt, maar dit is marginaal. De half ingestorte bijgebouwen en bijbehorende verruiging bieden gunstige schuilplaatsen voor andere marterachtigen, zoals bunzing of hermelijn herbergen, maar hiervan werden geen sporen aangetroffen.

Kleinere zoogdieren uit vrijstellingslijst van de provincie Gelderland, zoals Mol, Huisspitsmuis, Veldmuis en Bosmuis, komen in grote aantallen voor. Zij dienen als stapelvoedsel voor de Kerkuil en zij verklaren (deels) het succesvolle aanwezigheid. Overal aanwezige uitwerpselen en loop-/verblijfplaatsen van Bruine rat zijn in alle gebouwen aangetroffen; ook als prooiresten van de Kerkuil.

2.5 Amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden

Aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten uit overige soortgroepen is uitgesloten. Door het ontbreken van open water komen met zekerheid geen vissen en voortplantingswater van amfibieën voor. Uitsluitend als landhabitat voor de Bruine kikker en Gewone pad zijn de begroeide delen van het terrein geschikt. Reptielen worden voornamelijk aangetroffen in overgangen tussen bos en heide of bijvoorbeeld hoogveen. De Ringslang komt bovendien in waterrijke gebieden zoals uiterwaarden voor. Het onderzoeksgebied voldoet aan geen van de voorwaarden die reptielen aan hun leefomgeving stellen. Ook voor zwaar beschermde of bedreigde dagvlinders, libellen en andere soortgroepen ontbreken de vaak zeer specifieke voorwaarden die ze aan hun leefgebied stellen. Het is daarom uitgesloten dat dergelijke soorten hier voorkomen. Nader onderzoek kan achterwege blijven.

3

EFFECTEN

3.1 Vaatplanten

Er komen geen bijzondere of beschermde plantensoorten op het erf of bij de gebouwen. Een effect op beschermde vaatplanten is derhalve uitgesloten, behalve wat betreft het aardappelveld. Hier is een aanvullende inventarisatie tijdens het groeiseizoen nodig om beschermde/bedreigde planten uit te sluiten. Negatieve effecten en daarmee de noodzaak van nader onderzoek is niet aan de orde indien er geen ingrepen in het aardappelveld plaatsvinden.

3.2 Broedvogels

Broedvogels met jaarrond beschermde verblijfplaats

De boerderij, werkschuur en kapschuur vormt een vaste verblijfplaats van Kerkuil. Gezien de hoeveelheid sporen en het voedselrijke aanbod van muisachtigen gaat het voor de Kerkuil om vaste, jaarrond beschermde verblijfplaatsen van één of twee broedparen. De voorgenomen ingreep heeft een negatief effect op deze soort, die mogelijk gevolgen heeft voor de populatie Kerkuilen in groter verband. Verblijfplaatsen van Kerkuil zijn jaarrond beschermd. De voorgenomen sloop betekent een overtreding van één van de bepalingen uit de Wet Natuurbescherming. Waarschijnlijk beschikt de uilenwerkgroep over verspreidingsgegevens van Kerkuilen op de onderzoekslocatie en in de omgeving. In dat geval is nader onderzoek in de vorm van gerichte veldbezoeken niet nodig. Wel zal een ontheffing nodig zijn en moeten mitigerende/compenserende maatregelen getroffen worden om negatieve effecten zoveel mogelijk teniet te doen. Bovendien moet voldaan worden aan een in de Vogelrichtlijn genoemd wettelijk belang.

Van andere vaste, jaarrond beschermde rust- of voortplantingsplaatsen van vogels is geen sprake en doen zich derhalve geen effecten voor.

Overige broedvogels

Sloop van de gebouwen kan tijdens de broedperiode van algemene broedvogels leiden tot verstoring of vernieling van nesten. Nesten van vogels mogen in principe nooit wezenlijk verstoord worden tot het moment dat de jongen op eigen kracht permanent het nest verlaten hebben. Buiten de broedperiode zijn de nesten van genoemde soorten niet beschermd en mogen verwijderd worden. Het broedseizoen is geen vastgestelde periode maar loopt meestal van half maart tot half juli. Wanneer de werkzaamheden toch samenvallen met het broedseizoen is het belangrijk om preventieve maatregelen te treffen, bijvoorbeeld het afschermen van toegangen tot de schuren en bijgebouwen of het voldoende terugsnoeien van opgaande begroeiing. Gezien de aard van het terrein en de huidige staat van onderhoud achten we dit niet of nauwelijks haalbaar, zodat slechts de eerste optie resteert.

3.3 Vleermuizen

De sloop van gebouwen (boerderij en schuren) levert een mogelijke aantasting op van verblijfplaatsen van vleermuizen. Nader onderzoek is nodig om te bepalen of er vaste, jaarrond beschermde verblijfplaatsen verloren gaan met de sloop. Worden dergelijke verblijfplaatsen

aangetroffen dan zijn mitigerende maatregelen en een ontheffing nodig. Bovendien moet voldaan worden aan een in de Habitatrichtlijn genoemd wettelijk belang.

Mogelijke effecten voor boomverblijvende vleermuizen kunnen optreden bij het werken in het donker door bouwlampen/werkverlichting en sloopmachines. Dit is mogelijk zowel tijdens als na afronding van de werkzaamheden. Lichtverstoring kan uitsluitend optreden in de actieve periode van vleermuizen (globaal half maart - november).

3.4 Grondgebonden zoogdieren

Op de terrein worden voornamelijk kleine, algemene zoogdiersoorten verwacht. De werkzaamheden kunnen tot negatieve effecten van de kleine algemene zoogdieren leiden. Omdat een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt moet alleen rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht die voor alle dieren en planten geldt. Das, Ree, Bunzing of Hermelijn, die het erf mogelijk incidenteel bezoeken, zouden door bij rigoureuze sloop in het geding kunnen komen. Het is zaak de geschikte biotopen met de nodige zorgvuldigheid te verwijderen. Daarmee wordt ieder negatief effect voorkomen.

3.5 Overige soortgroepen

De aanwezigheid van beschermde soorten uit overige soortgroepen (amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden) is op voorhand uitgesloten wegens het ontbreken van geschikt leefgebied. Negatieve effecten op beschermde soorten uit overige soortgroepen zijn derhalve op voorhand uit te sluiten. Voor enkele algemene amfibieën die mogelijk op de locatie voorkomen heeft de provincie Gelderland een algemene vrijstelling verleend.

4

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN SOORTBESCHERMING

4.1. Overzicht van de bevindingen

Onderdeel	Aanwezigheid	Effect	Aanbevelingen
Flora - beschermde soorten	niet	geen	geen
Vleermuizen - verblijfplaatsen	mogelijk	mogelijk	zie 4.2
Vleermuizen - vlieg-/foerageerroutes	mogelijk	geen	geen
Zoogdieren - gebouwbewonend	niet	geen	geen
Zoogdieren - grond-/boombewonend	niet	geen	geen
Zoogdieren - vrijgestelde soorten	aanwezig	mogelijk	n.v.t.
Vogels - jaarrond beschermde nesten	aanwezig	aanwezig	zie 4.3
Vogels - algemene broedvogels	aanwezig	mogelijk	zie 4.4
Amfibieën/reptielen - overige soorten	niet	geen	geen
Amfibieën/reptielen - vrijgestelde soorten	mogelijk	mogelijk	n.v.t.
Overige soortgroepen - alle soorten	niet	geen	geen

4.2. Aanbeveling: vleermuizen-verblijfplaatsen

- Nader onderzoek: Beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te verwachten en deze quick scan kan daarover geen uitsluitsel geven. Aanwezigheid van vleermuizen kan een overtreding betekenen van de bepalingen uit de Wet natuurbescherming. Daarom is nader onderzoek nodig. Dit dient conform de richtlijnen van het Vleermuisprotocol (versie 2017) plaats te vinden middels 4 onderzoeken in het daarvoor geschikte jaargetijde, (grofweg tussen half mei en eind september).
- Ontheffing: Zijn er inderdaad vleermuizen of -verblijfplaatsen aanwezig, dan is een ontheffing noodzakelijk, inclusief het nemen van mitigerende maatregelen. Er moet sprake zijn van een wettelijk belang (bijvoorbeeld "volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard"), naar redelijkheid geen 'andere bevredigende oplossing' mogelijk zijn en de gunstige staat van instandhouding mag niet in gevaar komen.

4.3. Aanbeveling: Kerkuil-verblijfplaatsen en functionele leefomgeving

- Plan van Aanpak: Beschermde verblijfplaatsen zijn aanwezig van Kerkuil en de voorgenomen ingreep zal een overtreding betekenen van de bepalingen uit de Wet natuurbescherming waarvoor ontheffing nodig is. Vaste verblijfplaatsen van Kerkuil zijn beschermd. Daarnaast is het erf en het aangrenzend bouwland een belangrijk foerageergebied. Verlies van deze onderdelen betekent verminderde kansen voor de uil. Ook dit is niet toegestaan. Negatieve effecten zijn te voorkomen door een gericht plan van aanpak op te laten stellen door een erkend deskundige op het gebied van de Kerkuil. Een ecologisch adviesbureau kan dit uitvoeren, maar de plaatselijke uilenwerkgroep zou deze taak ook kunnen uitvoeren.
- Ontheffing: Voor het slopen van de schuren waar Kerkuil verblijft is een ontheffing noodzakelijk. Deze wordt alleen verstrekt indien afdoende mitigerende/compenserende maatregelen zijn genomen en zekerheid is verkregen dat de gunstige staat van instandhouding is behouden. Bovendien moet er "redelijkerwijs geen andere bevredigende oplossing mogelijk zijn" en dient er sprake te zijn van een in de Vogelrichtlijn genoemd belang (bijvoorbeeld "Volksgezondheid of openbare veiligheid").

4.4. Aanbeveling: vogels-algemene broedvogels

- Maatregelen: Broedgevallen van algemene broedvogels in de te slopen gebouwen zijn niet uit te sluiten. Broedgevallen mogen nooit verstoord worden. Sloop-, rooi- en snoeiwerkzaamheden vinden daarom bij voorkeur buiten het broedseizoen plaats, de periode oktober - half maart is hier het meest geschikt voor. Het ongeschikt maken van mogelijke broedlocatie (bijvoorbeeld met behulp van kippengaas, vegetie maaien of door fors terugsnoeien) is een andere optie.

Wanneer sloop-, snoei- en rooiwerkzaamheden toch samenvallen met het broedseizoen is een broedvogelcheck door bijvoorbeeld een ecooloog hooguit enkele dagen voor de start van de werkzaamheden noodzakelijk. Mocht daarbij een nest worden aangetroffen dan worden werkzaamheden binnen verstoringsgevoelige afstand uitgesteld totdat het nest verlaten is.

4.5 Zorgplicht en calamiteiten

- Ten aanzien van álle dieren en planten (beschermd of niet beschermd) geldt de 'Algemene zorgplicht'. Dit houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna naar redelijkheid zoveel mogelijk voorkomen moeten worden;
- Worden er tijdens de werkzaamheden toch beschermde soorten aangetroffen waarvoor geen ontheffing is verkregen, leg dan het werk tijdelijk stil en neem contact op met bevoegd gezag (provincie Gelderland) en/of een deskundige (volgens omschrijving van het Ministerie van EZ) op het gebied van flora en fauna. Overleg met de deskundige en bevoegd gezag moet in dat geval duidelijk maken hoe met de ontstane situatie kan worden omgegaan.

5.1 Ligging ten opzichte van natuurgebieden

Het plangebied ligt in de begrenzing van beschermde natuur. Het gaat om 'Natura 2000-gebied Veluwe'. Alleen de bebouwing is buiten de begrenzing gehouden, maar tuin, toegangsweg, erf en aangrenzende gebruiksterreinen behoren tot het Natura 2000-gebied Veluwe. Tevens is het plangebied onderdeel van de Groene Ontwikkelingszone. Afbeelding 5.1 en 5.2 laten dit zien. Hoewel de inrichting van het plangebied geheel voor bewoning en agrarische gebruik is ingericht én in functie afwijkt van het omringende natuurgebied, zijn deze twee dusdanig met elkaar verbonden dat er sprake zal zijn van wederzijdse beïnvloeding.

5.2 Natura 2000-gebied Veluwe

Het Natura 2000-gebied Veluwe (gebiedsnummer 57) omvat het Vogelrichtlijngebied Veluwe en het Habitatrichtlijngebied Veluwe. Het is onderdeel van het samenhangende Europees ecologisch netwerk. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). De inhoud van deze beschrijvingen zijn de basis voor de onderstaande beoordelingen.

5.2.1 Effectenbeoordeling op aangrenzende habitattypen

Bossen: Beuken-eikenbossen met hulst, Oude eikenbossen, Vochtige alluviale bossen

Geen van deze aangewezen habitattypen komt op het plangebied voor. Het plangebied bestaat uit erf, tuin en (half)verharding. Aan de noordzijde bevindt zich een laan met een volwassen opstand van hoog opgaande Zomereik voor. Dit, en de aangrenzende bossen, zijn gekwalificeerd als habitattype H1920: Beuken-eikenbossen met hulst. De locaties staan niet op zich, maar vormt een onderdeel van bosgebieden op de stuwwalrand van Doorwerth tot aan Heveadorp die hiervoor zijn aangewezen. Afbeelding 5.3 laat dit zien.

Verder komen in de omgeving geen andere gekwalificeerde bosopstanden voor. De dichtstbijzijnde locatie is circa 1 km en betreft H9190 Oude eikenbossen. Doordat het plangebied niet wezenlijk wijzigt, zal een negatief effect van de voorgenomen aanleg of gebruik niet optreden. Daarbij geldt als randvoorwaarde dat op generlei wijze de noordelijke bosstrook betrokken wordt bij de aanleg of het gebruik van het terrein.

Watergebonden milieus: Zwakgebufferde vennen, Zure vennen, Pioniervegetaties met snavelbiezen, Vochtige heiden

Deze habitats komen niet voor op of grenzend aan het plangebied. Ook binnen ruime afstand (meer dan 1 km) komen geen van deze habitats voor. Het aangrenzende gebied bestaat enkel uit droge milieus. Een negatief effect is derhalve uitgesloten.

Droge landmilieus: Stuifzandheiden met struikhei, Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, Zandverstuivingen, Droge heiden, Jeneverbesstruwelen, Heischrale graslanden

Afb. 5.1: Ligging projectgebied in het Gelders Natuurnetwerk, te weten GNN (groen) en GO (lichtgroen). De lokatie van plangebied binnen de GO-begrenzing (plangebied = rood kader). Bron Atlas Gelderland 2017.

Afb. 5.2: Ligging projectgebied ten opzichte van onderdelen Natura 2000-gebied Veluwe (lichtgele aanduiding). Het plangebied ligt deels binnen de begrenzing, uitsluitend de huidige bebouwing is geëxclaveerd. Bron Synbiosys. alterra.nl, 2017.

Deze habitats komen niet voor op of nabij het plangebied. Ze zijn op afstand hiervan te vinden (meer dan 1 km afstand). Een negatief effect is echter uitgesloten, omdat daarvoor is de voorgenomen ingreep te gering. Tevens verandert het plangebied niet wezenlijk van functie en inrichting; het huidige menselijke occupatiepatroon van de plek blijft in stand.

Stikstofdepositie

De aanleg en ingebruikname van het kan leiden tot toename van stikstofdepositie op enkele daarvoor gevoelige habitats; dit treedt over grotere afstand op. Met name de habitattypen Stuifzanden met struikhei, Zandverstuivingen, Zure vennen, Vochtige heiden en Oude eikenbossen zijn *zeer gevoelig* voor stikstofdepositie. Van deze habitats komt alleen het H9190 Oude eikenbossen in de omgeving voor op iets meer dan 1 km afstand.

Een minder gevoelige categorie –maar nog steeds gevoelig– vormen de bosgebieden rondom het plangebied. Het aangrenzende habitat H1920: Beuken-eikenbossen met hulst is gevoelig en ligt tegen het plangebied aan. Een toename is eveneens te verwachten op het niets verderweg gelegen N-gevoelige habitatype “Lg13 - Bos van arme zandgronden”. Dit habitatype is echter niet aangewezen voor N2000-gebied Veluwe en voor beide habitattypen geldt dat vanuit de PAS geen beperkingen gelden. Niettemin is een PAS-berekening in online rekentool Aeries nodig om te bepalen of de werkzaamheden en daarmee gepaard gaande toename van stikstofdepositie leiden tot overschrijding van de drempelwaarde op gevoelige habitattypen van Natura 2000-gebied Veluwe.

5.2.2 Effectenbeoordeling habitatrichtlijnsoorten

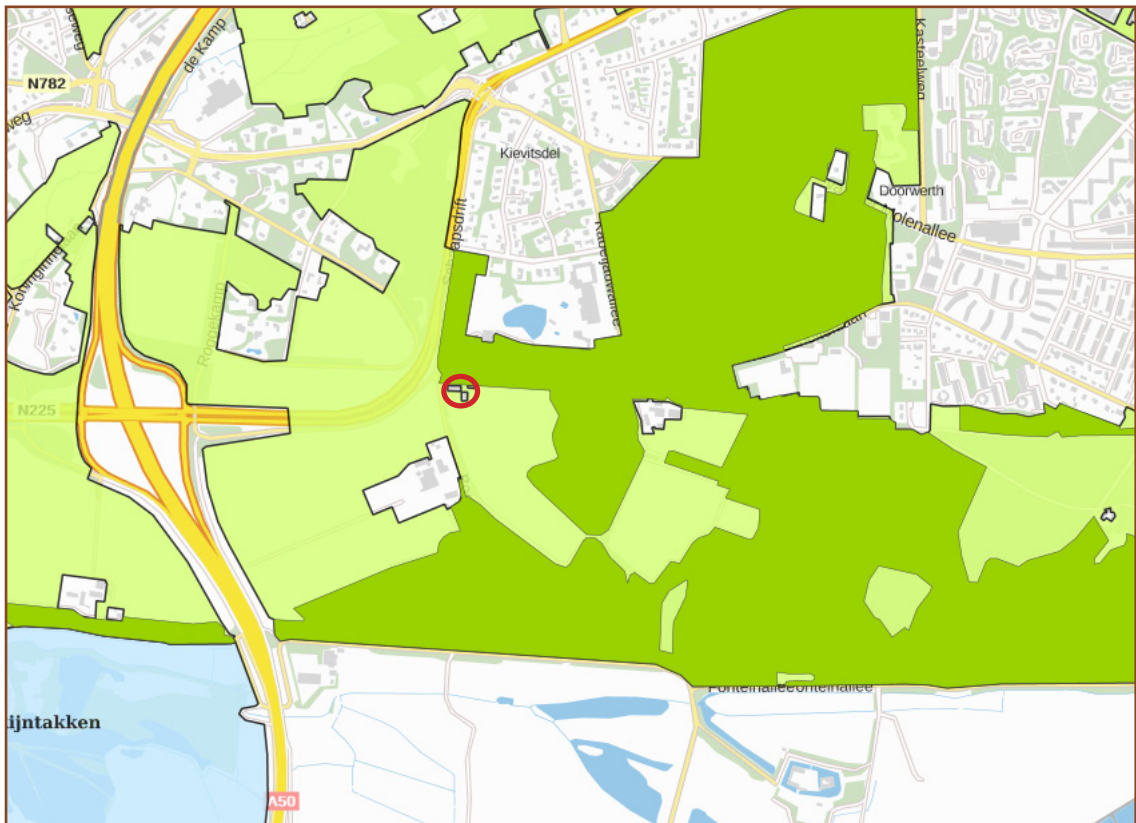
Voor het Natura 2000-gebied Veluwe zijn zeven habitatrichtlijnsoorten (HR-soorten) aangewezen. Het betreft de vissoorten Beekprik en Rivierdonderpad, de insecten Gevlekte witsnuitlibel en Vliegend hert, de Kamsalamander, Meervleermuis en Drijvende waterweegbree. Hieronder volgt een inschatting van de aanwezigheid van de soorten en de kans op een negatief effect.

Watergebonden milieus: Gevlekte witsnuitlibel, Kamsalamander, Beekprik, Beekdonderpad, Drijvende waterweegbree

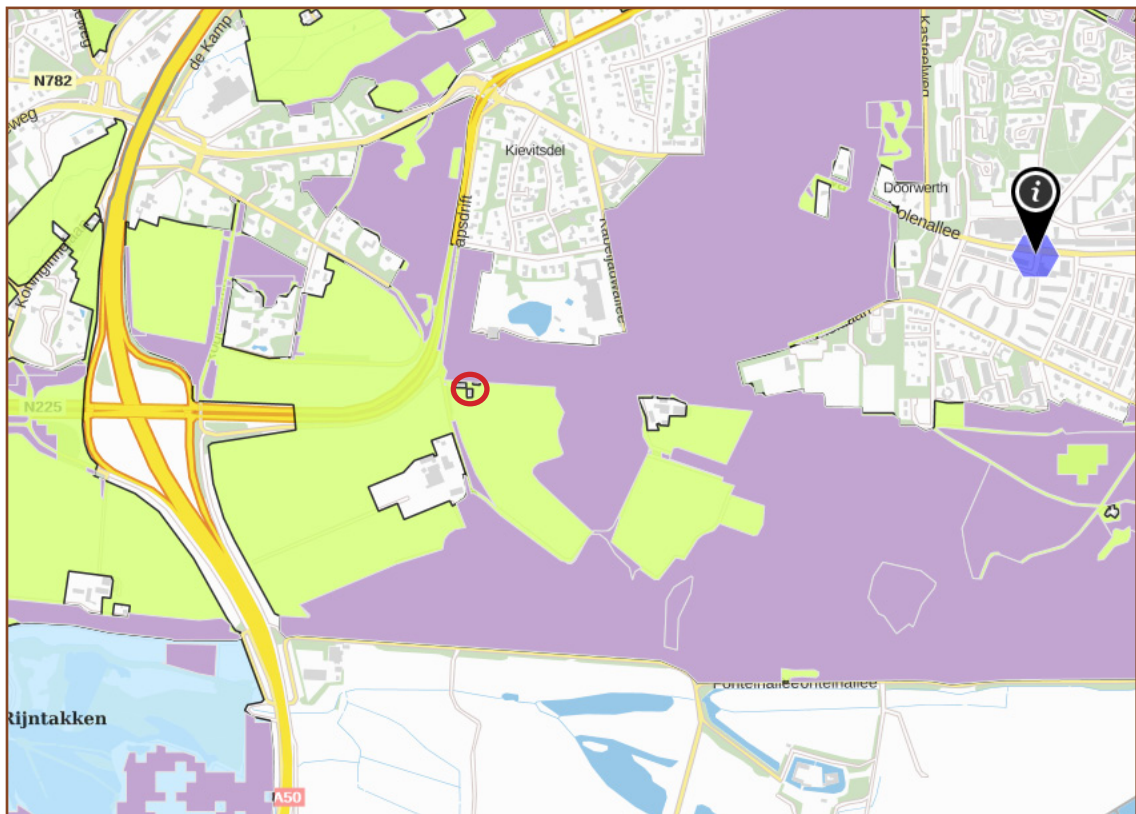
De Gevlekte witsnuitlibel komt tegenwoordig nauwelijks voor op de Veluwe. Op Deelensche Veld incidenteel. Er zijn geen waarnemingen uit het plangebied of de directe omgeving bekend. Geschikt leefgebied in de vorm van begroeide vennen of poelen ontbreekt. Kleine populaties van de Kamsalamander zijn bekend in de regio, maar niet in de omgeving van het plangebied. De Beekprik en Rivierdonderpad (of eigenlijk Beekdonderpad, tegenwoordig vaak als aparte soort gezien) komen voornamelijk in enkele beken op de oostflank van de Veluwe en in de Hierdense beek voor. Beide vissoorten komen niet in de omgeving van het plangebied voor. Drijvende waterweegbree komt op enkele geïsoleerde locaties op de Veluwe voor. Water ontbreekt in het plangebied. Een effect op deze soorten bij aanleg of gebruik sluiten we daardoor uit.

Vliegend hert

De noordelijke Veluwe is één van de belangrijkste kerngebieden van het Vliegend hert in Nederland. In het zuidelijke deel van de Veluwe komt de soort echter slechts op enkele locaties voor. Het plangebied en omgeving behoort niet tot de bekende leefgebieden van deze soort. Uit de zuidwestelijke zijde van de Veluwe komt de soort niet voor. Daarbij wordt de bomensingel/bosstrook aan de noordzijde van het plangebied wordt niet bij de planvorming betrokken. Er

Afb 5.3: Locatie van gekwalificeerde habitatstype 'H9120 Beuken-eikenbossen met hulst' (donkergroen) in de omgeving Doorwerth. Bron: Calculator.aerius.nl. Kaart: OSM & Kadaster, 2017.

Afb 5.4: Locatie van stikstofgevoelige habitattypen (paars) in de omgeving Doorwerth. Bron: Calculator.aerius.nl. Kaart: OSM & Kadaster, 2017.

vindt geen kap van bomen plaats. Een effect bij aanleg of gebruik sluiten we daardoor uit.

Meervleermuis

Voor deze vleermuissoort vormt Nederland een belangrijk onderdeel van het Europese verspreidingsgebied. De Veluwe is met name van belang vanwege massawinterverblijven in bunkers en daarom is de soort aangewezen als doelsoort voor Natura 2000-gebied Veluwe. Het is mogelijk dat het plangebied onderdeel is van een migratieroute tussen winterverblijven op de Veluwe en zomer- en kraamverblijfplaatsen in het rivierengebied en omstreken, maar het plangebied wijzigt niet wezenlijk. Significante effecten op de Meervleermuis zijn daarom op voorhand uitgesloten. Niet-significante effecten zijn uitsluitend mogelijk als er een nog onontdekte verblijfplaats in de directe omgeving van het plangebied is. Een toename van lichtintensiteit zou dan tot een beperkte toename van lichtverstoring kunnen leiden.

5.2.3 Effectenbeoordeling broedvogels

Voor het Natura 2000-gebied Veluwe zijn de volgende broedvogels aangewezen als doelsoort: Zwarte specht, Wespendif, IJsvogel, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Tapuit, Roodborsttapuit, Grauwe klauwier, Draaihals en Duinpieper. Hieronder volgt een inschatting van de aanwezigheid van de soorten en de kans op een negatief effect.

Watergebonden milieus: IJsvogel

Geen leefgebied van de IJsvogel zoals natuurlijke beeklopen in directe omgeving. Staat van instandhouding is bovendien gunstig, onder andere door herstellen watergangen in natuurlijke staat, verbetering waterkwaliteit en warmere winters. Effecten kunnen we op voorhand uitsluiten.

Heide en zandverstuivingen: Duinpieper, Draaihals, Boomleeuwerik, Tapuit, Roodborsttapuit, Nachtzwaluw

Broedbiotoop en leefgebied van Duinpieper, Draaihals, Boomleeuwerik, Tapuit, Roodborsttapuit en Nachtzwaluw bestaat vooral uit open en halfopen schrale heidevelden en zandverstuivingen. Het zijn grootschalige, (half)natuurlijke biotopen waarvan geschikte voorbeelden in de omgeving aanwezig zijn. Het plangebied en de omgeving voldoen niet aan de voorwaarden die deze soorten benodigen. De aanwezigheid is uitgesloten en daarmee de kans op significante negatieve effecten. Ook een effect van de nieuwe inrichting (en gebruik) op de omgeving kunnen we uitsluiten. Er is geen rechtstreekse verbinding tussen het plangebied en omringende heide- en zandverstuivingen; de invloedssfeer van het erf is beperkt. De afstand is dermate dat zelfs geen overlast optreedt tijdens de bouw door licht- en geluidsbelasting.

Bosgebonden milieus: Wespendif en Zwarte specht

Wespendif en Zwarte specht leven in oude bossen van tenminste enkele honderden hectaren. Leefgebied voor deze soorten is in de directe omgeving aanwezig. Het is uitgesloten dat het erf onderdeel van het territorium van deze soorten, daarvoor is de inrichting te cultureel. Ook de omgeving is door woningen, wegen en andere verstoringen onaantrekkelijk voor deze soorten. De bossing/laan van Zomereik aan de noordzijde is te gering van oppervlakte en staat teveel bloot aan verstoring. Daarbij is de mate van verstoring door menselijk gebruik in het plangebied al dusdanig, dat deze soorten het terrein mijden. De verderop gelegen bosgebieden zijn geschikter. Doordat het plangebied geen rol speelt in het leefgebied van deze soorten en de functie van het plangebied niet wezenlijk wijzigt, treedt er geen effect op (niet negatief of positief). Een effect van tijdelijke verstoring door reguliere sloop- en bouwwerkzaamheden zijn

te verwaarlozen vanwege de afstand tot geschikte leefgebieden van deze soorten. Tevens ligt het plangebied ook nu omringt door geluidsbronnen van landbouw en verkeer.

5.3 Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied is, zoals al aangegeven in hoofdstuk 5.1, onderdeel van het Groene Ontwikkellingszone. Het ligt daarmee buiten de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk gehouden, maar grenst er voor een groot deel aan. Voor het GNN geldt bij kleinschalige projecten geen externe werking. Gezien de ligging is het wel van belang om naar externe effecten op het Gelders Natuurnetwerk te kijken. Dit is hieronder uitgewerkt.

De locatie behoort tot deelgebied 113 Landgoederen Arhem - Doorwerth. De voorgenomen ingreep en gebruik is afgewogen tegen de doelstellingen van dit gebied. Daaruit concluderen we dat het planvoornemen op de kernkwaliteiten, waarden en ontwikkelingsdoelen geen effect heeft. Kernkwaliteiten die van toepassing kunnen zijn, betreft 'leefgebied Das' en 'leefgebied Steenuil' en de 'onbebouwde contactzone bij Doorwerth'. De voorgenomen ingreep heeft hierop geen gevolgen. Voor beide soorten is er geen verlies van leef- of foerageergebied. De overige kernkwaliteiten zijn niet van toepassing op het gebied of de directe omgeving.

Van de ontwikkelingsdoelen voor de Groene Ontwikkellingszone zijn de volgende op het plangebied van toepassing: 'ontwikkeling van bosranden en overgangen naar cultuurgronden door singels en ruigtestruiken'. Het plangebied verandert niet wezenlijk van functie, maar de huidige verruiging met braamstruwelen zal door de nieuwe plannen verdwijnen. Dit is een -zij het gering- negatief effect. Het is zaak om hiervoor ruimte te reserveren in het nieuwe inrichtingsplan. Naast deze braamstruwelen zijn er geen verliezen in oppervlakte of kwaliteiten. De huidige bossingels/laan schermt deze af aan de noordzijde. Aan de oost en zuidzijde resteert de huidige openheid van de weidepercelen. Daardoor treedt er geen –of in ieder geval een verwaarloosbaar– extern effect op.

6

CONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

1. Overleg met bevoegd gezag (GS van de Provincie Gelderland) is gewenst omdat de locatie deels binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied Veluwe valt. De gebouwen zijn geëxclaveerd, voor het erf geldt dit echter niet. De nieuwbouw zal deels plaatsvinden op gebied wat momenteel binnen de begrenzing valt. Welke consequenties dit heeft en welke oplossingen mogelijk zijn dient te worden afgestemd met de provincie, liefst op zo kort mogelijke termijn om de gevolgen voor het project in een zo vroeg mogelijk stadium duidelijk te krijgen.
2. De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied leidt op voorhand niet tot een significant negatief effect op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Veluwe. Effecten op habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en Broedvogels zullen zich niet voordoen. De reden hiervoor is dat het plangebied niet wezenlijk in functie verandert (het blijft een bebouwingsenclave) en dat binnen het plangebied en direct grenzend aan het plangebied geen aangewezen doelstellingen voorkomen. Hierop zijn de volgende uitzonderingen:
 - > t.a.v. Habitatype Beuken - eikenbossen met hultst. De voorgenomen ingreep dient de noordelijke bossingel tijdens aanleg en ingebruikname te ontzien. Zo is het bijvoorbeeld wenselijk de bosstrook fysiek van het plangebied te scheiden tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden.
 - > t.a.v. Meervleermuis. Kans op verstoring lijkt op voorhand nihil, maar er zijn nog veel onduidelijk wat betreft verspreiding van deze soort. Verstoring is goed tegen te gaan door aangepast gebruik van verlichting in de nachtelijke uren.
 - > t.a.v. stikstofgevoelige habitattypen en broedvogels (die namelijk gebonden zijn aan stikstofgevoelige habitats). Hiervoor is een nader gespecificeerde Aeries-berekening nodig. Naar verwachting leidt het veranderd gebruik tot een toename van N-depositie op aangewezen habitattypen maar het is onduidelijk of deze toename groter is dan de drempelwaarde van Natura 2000-gebied Veluwe (momenteel 0,05 mol/ha/j). Er dient in dat geval een vergunning te worden aangevraagd, die naar verwachting verleend wordt. Een grotere toename is te verwachten op het naastgelegen N-gevoelige habitatype "Lg13 - Bos van arme zandgronden". Dit habitatype is echter niet aangewezen voor N2000-gebied Veluwe.
3. Het planvoornemen leidt niet tot aantasting van de kernkwaliteiten, waarden en ontwikkelingsdoelen van het Gelders Natuurwetwerk. Hierop zijn eveneens uitzonderingen. Het gaat om:
 - > effecten op het ontwikkelingsdoel: 'ontwikkeling van bosranden en overgangen naar cultuurgronden door singels en ruigtestruiken', waarvoor het planvoornemen een -zij het geringe- aantasting betekent. Dit negatieve effect op het ontwikkelingsdoel is middels een aangepaste terreininrichting (handhaven/ontwikkelen braamstruweel) vrij eenvoudig op te lossen.

7.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming was voorheen geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Voor houtopstanden gold de Boswet. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden die de bovenstaande wetten vervangt. Wat betreft gebiedsbescherming is er weinig veranderd. Op het gebied van soortenbescherming hebben zich diverse wijzigingen voorgedaan. Zo zijn veel planten en vissen onder de nieuwe wet niet meer beschermd, terwijl een aantal zeldzame dagvlinders en libellen juist zijn toegevoegd. Verder is het bevoegd gezag in de meeste gevallen GS van de provincie, waar dat eerder de RVO was. De provincies hebben meer zeggenschap over het beleid, wat zich vooral uit in het feit dat er verschillen zijn in de vrijstellingslijsten van soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting of bestendig beheer en onderhoud vrijstelling geldt. Meer informatie over de Wet natuurbescherming is onder andere terug te vinden op de websites van de Rijksoverheid en de verschillende provincies.

7.2 Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming was voorheen opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 en heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Beschermden Natuurmonumenten vervallen onder de Wet natuurbescherming omdat deze vrijwel geheel samenvallen met **Natura 2000-gebieden**. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De hierboven genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende provincie.

Het **Gelders Natuurnetwerk** (hierna **GNN**) en de **Groene Ontwikkelingszone** (hierna **GO**) komen voort uit het herdefiniëren van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door de provincie Gelderland. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. In het GNN is uitsluitend sprake van een natuurbestemming. Binnen het GNN zijn ruimtelijke ontwikkelingen slechts mogelijk wanneer deze van groot algemeen of provinciaal belang zijn én er geen reële alternatieven zijn. Er geldt dan wel een compensatieverplichting om negatieve effecten teniet te doen. De GO bestaat uit 'niet-natuurlijke' elementen van de voormalige EHS zoals infrastructuur en bebouwing. In de GO liggen meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bijvoorbeeld bedrijven. De begrenzing en doelstellingen van GNN en GO worden door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in de omgevingsvisie en -verordening.

7.3 Soortenbescherming

Onder de Wet Natuurbescherming zijn verschillende beschermingsregimes te onderscheiden: soorten van de Vogelrichtlijn (VR), soorten van de Habitatrichtlijn (HR) en overige beschermde soorten genoemd in bijlage A behorend bij artikel 3.10 van de WNb. Daarnaast hebben provincies de vrijheid om voor bepaalde soorten uit de laatste categorie vrijstelling te verlenen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Gedetailleerde informatie over het onderdeel soortenbescherming, inclusief lijsten van beschermde soorten, is onder meer te vinden op de website van de Rijksoverheid.

7.4 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringsfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Wet Natuurbescherming nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.